

Neus Santaner Pons, secretària general de l'STEI-i, persona molt preocupada per les discriminacions que des de temps immemorial ha sofert la dona, ha traduït i adaptat el llibre "**Con la sartén sin el mango: El trabajo doméstico, base invisible de la economía**", elaborat per l'"Asociación Equipo Maíz" d'El Salvador. En el temps que a l'Estat espanyol hi ha un govern que creu en la paritat, en aquests moments que ha anat augmentant la sensibilitat davant la violència de gènere, encara queden molts de problemes a resoldre per a les dones corrents i un d'ells és el treball domèstic. Avui ens hem trobat amb na Neus per parlar d'aquest tema i del que s'explica en aquest llibre..

amb la paella, però sense el mànec

Redacció

Redacció: Com va arribar a les teves mans aquest llibre?

Neus Santaner: Fa dos anys, quan en Pere Polo anà a Honduras a supervisar un dels projectes de cooperació que impulsam des de l'STEI-i i Ensenyants Solidaris, entrà a una llibreria per veure què hi havia. Hi trobà un llibretó que li cridà l'atenció, sobretot pel seu títol: "Con la sartén sin el mango". Me'l regalà i una vegada llegit, comentarem que així com van les coses a la nostra societat respecte a les discriminacions per sexe i a les adjudicacions de feines en

raó de gènere, seria bo intentar fer una adaptació d'aquest curiós llibret per tractar d'aprofundir un poc més seriosament en l'àmbit educatiu sobre el que és i el que representa el treball domèstic dins la societat actual.

R: Com se't va ocórrer la idea de fer una adaptació i traducció al català i per què?

N.S.: Hi ha una dita que més o menys diu: "Tot és fruit del seu temps". Aleshores, el llibret "Con la sartén sin el mango" és el resultat d'un treball fet per l'"Equipo

Maíz" de Sant Salvador, i es basa en l'anàlisi de la seva realitat, no gaire llunyana a la nostra, però amb certes diferències respecte al paper de la dona i el rol social que se li reconeix. La traducció al català és la normalitat dins les publicacions que fa l'STEI-i i l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics. Si volem una societat i uns centres educatius "normalitzats" hem de bastir-la entre totes i tots del màxim de materials educatius, eines per treballar dins l'aula en la nostra llengua en les temàtiques més àmplies possibles.

R: Explica'ns qui és l'"Asociación Equipo Maíz". A què es dedica?

N.S.: L'"Equipo Maíz" és un grup de persones dedicades a la formació del professorat popular, que també realitzen estudis i elaboren materials educatius, que ja hem dit són d'El Salvador. Equip que compta amb l'ajut d'ONGs dedicades a treballar el tema de la igualtat, contra la violència domèstica i, en general, la formació de la dona, compten sobre tot amb l'ajut de Suècia i Canadà.

R: Per què es diu que el treball domèstic és la base invi-

sible de l'economia?

N.S.: Qualsevol feina es veu reflectida a les estadístiques, és comptabilitzada al PIB de qualsevol país, es fa o la fan "visible" i, a més a més, és quantificada econòmicament. Hom diu que el treball domèstic és la base invisible de l'economia per aquesta raó, però al revés, és a dir mai, mai, se la té en compte, mai no apareix a cap taula estadística de producció, no es té en compte en l'economia d'un país malgrat la seva cabdal importància. Basta pensar en totes les tasques que abasta, des de les culinàries a les d'infermeria, des de les de neteja a les de compra... a milions i milions de famílies i llars. Abans de la revolució industrial, quan les feines necessàries per dur endavant la família no estaven tan "marcades" pels sexes, totes les feines eren importants, tant les que feien les dones com les fetes pels homes, unes es dedicaven a sembrar i els altres a l'intercanvi o al revés; uns treballs produïen béns per ser intercanviats o uns altres per ser consumits; el taller o la botiga estava en el mateix lloc on es feien les feines domèstiques, la separació de les feines no era total i la dedicació de totes

i tots era indispensable. Què passà després? El capitalisme industrial canvià la societat camperola i l'intercanvi de productes. Es treballava per un salari i augmentava la necessitat de comprar els béns indispensables per viure. Les persones majors, les nines, els nins i les dones participaven cada cop menys de la producció econòmica. Els homes, majoritàriament, aportaven els diners necessaris per poder viure i d'aquesta manera es varen crear dos espais ben separats: el lloc on s'elaboren les mercaderies i el lloc on són consumides. El primer va ser ocupat pels homes i, el segon, per les dones.

R: Quina és la situació real de la dona, avui en dia, respecte del treball domèstic?

N.S.: Malgrat s'hagi avançat respecte a generacions anteriors, hem de dir que la majoria del treball domèstic el segueixen fent les dones. Existeixen grans diferències en la realitat quotidiana d'una dona del primer, segon, tercer i quart món. Les primeres viuen en una societat més igualitària, si més no en el plànol jurídic, i això es veu també en el repartiment de les tasques

domèstiques a pesar que encara són les dones qui més temps dediquen a fer-les, i tinguin ajuts dels electrodomèstics. En canvi les que pertanyen als països més pobres són les que suporten tota la càrrega domèstica i, quasi totes elles han de suportar la càrrega de tots els aspectes de les seves famílies.

Crec que hi ha molta feina a fer per tal que totes les persones, tant dones com homes prenguin consciència i actuïn en conseqüència en el just repartiment de les tasques domèstiques: menjar, atendre els infants i les persones dependents, neteja...

R: Explica'ns què és la doble jornada?

N.S.: És l'activitat que més practiquen les dones de la meua generació. D'una jornada es cobra un salari, de l'altra no. És a dir, som independents econòmicament ja que ens guanyam el salari fora de casa i, al mateix temps tenim una altra jornada que és la de dins la casa, la d'atendre les nostres famílies, les nostres llars, malgrat que moltes diguin que els "ajuden" les seves parelles, filles o fills o d'altres. I fins i tot podem parlar de triples jornades si tenim en compte les hores de formació que moltes de nosaltres feim.

R: Creus que és possible que algun dia les persones que es dediquen a fer el treball domèstic puguin arribar a cobrar un sou a càrrec de l'economia en general, és a dir, a càrrec de l'Estat?

N.S.: Hi ha hagut intents a alguns països per impulsar aquesta idea, com és el cas d'Itàlia fa uns anys, però mai no s'ha arribat a un

acord. Les associacions feministes actuals no van per aquesta línia i les que més ho impulsaren foren les associacions de "mestresses de casa", però no han obtingut mai un suport prou important perquè els partits polítics fessin possible un canvi normatiu, tal vegada perquè la majoria dels polítics siguin homes, no ho sé. El que sí crec és que les persones haurien de ser valorades pel que fan, tant fora com dins la casa. Que les persones que es dediquen a fer les feines de "neteja" o a tenir cura de les famílies d'altres han de tenir els mateixos drets i deures que qualsevol altra treballadora o treballador. Crec que mentre el treball domèstic no sigui valorat pel que és, i això és tasca sobretot de les dones, serà una utopia de les més llunyanes.

R: Quins altres missatges creus que es poden trobar al llibre?

N.S.: Consider que aquest llibre ha estat igual que trobar un tresor. Analitzar el treball domèstic des de l'òptica econòmica ens fa veure realment la importància d'aquestes tasques. Si lligam aquesta aportació econòmica que les dones fan a la societat ens adonem, altra vegada, de la seva invisibilitat, per tant ens fa

veure que no és que les dones no treballin, és que l'economia no les té en compte. D'aquí que el llibre tracti no solament de valorar la feina de les dones, sinó de motivar aquesta valoració, de despertar l'autoestima vers les feines menys valorades però més necessàries, de deslligar-les de la feminitat.

D'altra banda es donen una sèrie

d'alternatives perquè es trenqui aquesta dinàmica: cal que la tecnificació de les feines domèstiques arribi a tot arreu; que els governs inverteixin en la socialització de determinades necessitats (escoles, residències de persones majors, menjadors col·lectius...); repartiment més equitatiu del temps total treballat entre les dones i els homes.

IMPRESA
Gráfima

OFFSET - IMPRESSIÓ DIGITAL

Passatge Ca'n Curt, 22 - 07005 Palma de Mallorca
Telf. 971 24 27 58 - E-mail: Imprentagrafima@telefonica.net